

šolske sobe, da mu moramo snovati knjižnice, bralna, pevka, gospodarska i. dr. društva, da, prepričani smo bili, da smo mi edini poklicani k temu delovanju, ker točijo preprostemu ljudstvu od druge strani le kalno vino. Da bi mogli ta svoj smoter dosegati, smo si osnovali posebno organizacijo „Zvezo slovenskih štajer. učiteljev in učiteljic“ ter ji dali jako široko podlago. Po pravih smemo sklicavati stanovske in poučne shode, prirejati smemo javna predavanja, snovati smemo knjižnice, prirejati smemo koncerte itd. in prav navdušeno smo ploskali, ko nam je tovariš Strmšek v svoji razpravi: „Kaj hočemo?“ kratko naslikal, kaj vse bi mogli izvršiti v okviru teh pravil. Takrat je bila v nas pač živa stanovska zavest.

A kaj smo storili od tedaj? Kratko rečeno: Nič! Ta krasna naša organizacija je le na papirju in ne funkcionira niti toliko, da bi opravila svoje najnujnejše življenske potrebe. Niti svojih odbornikov k štajerskemu „Lehrerbundu“ ni pravilno volila, temveč so tam nastopili kot taki, sicer vsega spoštovanja vredni tovariši brez pravega pooblaščenja. O pobiranju društvenine in drugih nujnih opravilih ni sluha ne duha, kje pa naj iščemo potem še delovanja v probujo naroda?

Akademiki so začeli v minolem letu delovati za snovanje knjižnic med narodom, in pričakovali smo, da se bo pri tej prilika „Zveza“ spomnila svoje predprave ali da bo vsaj izkušala sodelovati, a zaman! Leto je minulo, kakor da nimamo te krasne organizacije. Kje je tukaj naraščajoča stanovska zavest, kje je le sled kakšni zori?

Tovariši in tovarišice! Tako ne sme dalje iti! Vzdravimo se in delujmo v doseg smotrov, ki smo si jih stavili pred leti v svoji navdušenosti. **Naš spas je edino v nas samih.** Nobena politiška stranka nas ne bo upoštevala, ako ne bomo nastopili kot zavedna, dobro organizovana stanovska korporacija. Ne kot prigajnačite ali one stranke, ampak kot zavedni učitelji si pridobimo primerni ugled in dostojno uvaževanje.

Bližajo se državnoborske volitve, in Slovencem bo treba izbrati sedem poslancev. Bi bilo tako nemogoče izposlovati za nas en mandatek? Mislím da ne, ko bi bili minoli čas dobro izkoristili. Tako smo pa dremali in prespali oni trenutek, ko so se pripravljala tla novi politiški osnovi pri nas. Da smo v minolem letu priredili nekaj veličastnih učiteljskih shodov, da smo se tam odločno oglasili za svoje pravice in da smo pokazali, da imamo sree tudi za naš narod in mu želimo pomagati, bi nas morali sedaj upoštevati.

Mogoče je, da nas tudi na Štajerskem osrečijo s kakim „Jakličem“, a s tem nam ni mnogo pomagano, to nam more le škoditi, kakor vidimo na Kranjskem. Težiti moramo temveč po tem, da se nam odstopi sigurni mandat, a kandidata izbera naša organizacija.

Po deželnozborskih volitvah, ko je bil še tovariš Brezovnik v službi, so se učitelji hudovali, da se ni njim prepustil en mandat, in reklo se jim je: „Ko bi se bili poprej oglasili, bi se vam bilo ustreglo“. Pri zadnji državnoborski volitvi so prijavili nekateri tovariši željo, da bi nastopil učitelj kot kandidat, a bilo je prepozno.

Bojim se, da se nam zapoje tudi letos ista pesem, če ravno so bile menda razmere ugodnejše kakor pri katerikoli priliki doslej. A delati bi se moralo skupno, po gotovem načrtu in z ozirom na koristi našega stanu, ne pa narobe. To se pa dožene le s skupnimi razgovori. Potrebni so nam torej shodi, shodi in zopet shodi, da se spoznamo, da se zedinimo in si oširimo pot, ki naj krenemo nanjo.

Vidiš, cenjeni tovariš, da imam dovolj vzroka, če te zavidam. Pri tebi jasna zora, pri meni tema. — Prosim te, pobrigaj se pri uredništvu za moj naslov in naznani mi svoje bivališče, da te obiščem in se s teboj naslajam s krasnim razgledom.

Kadar se izpremene razmere tudi pri nas, da bi tudi jaz mogel klicati: „Zora puca“, povabim potem tebe na svoj dom, da se tudi tukaj skupno radujeva. Dal Bog, da se to kmalo zgodi! Do tedaj pa: Na svidenje! ←

Božična zborovanja.

III.

Slovenska Šolska Matica.

(Dalje.)

Tretji občni zbor

„Slovenske Šolske Matice“ je bil v četrtek, dne 27. decembra 1906, v Mestnem domu v Ljubljani ob navzočnosti blizu 100 članov. Zborovanje se je vršilo točno po dnevnem redu, ki smo ga že objavili v svojem listu.

I. Predsednikov pozdrav.

Ob 3. uri popoldne je otvoril predsednik, g. ravnatelj Henrik Schreiner, zborovanje s srčnim pozdravom do navzočnih, poudarjajoč, da obstoji društvo že 6 let in da smo se čez 3 leta iznova zbrali, da damo račun o društvenem delovanju ter zaslišimo želje članov.

Vobče so bili uspehi v zadnjih 3 letih prav lepi. Zahvaljevati moramo zanje društvenike, zlasti pa poverjenike. Število članov narašča od leta do leta, pa bi lahko še bolj naraslo, ker je še mnogo učiteljev in učiteljic, ki stoje ob strani. Upajmo, da vstopijo vsi v naš krog. Kolikor več članov, toliko več uspeha. Pri širjem občinstvu društvo ni našlo onega priznanja, ki bi ga zaslužilo, dasi je naše delovanje kulturno delo. Zato nam bodi geslo: „Složno naprej“!

Nato je prečital g. predsednik brzogovna pozdrava zadržanih članov g. Iv. Vrežeta iz Maribora in g. Jos. Mešička iz Sevnice.

II. Predavanje g. ravnatelja V. Bežka.

G. ravnatelj Viktor Bežek je predaval o „prirodni pedagogiki“ in jo stavljaj nasproti ometalni ali znanstveni, ki jo je ustanovil Herbart in je dal etiško in psihološko podlago v okviru predstavnega mehanizma in matematiškega pojmovanja predstavnih procesov. Herbartov sistem sta nadaljevala in uredila Stroy in Ziller. Zadnji je zasnoval svojo metodo na 8 kulturnozgodovinskih stopenj, kakršne naj bi se bile pojavljale v tisočletnem razvoju človeštva vobče, misleč, da jih je moči priličiti h kratki dobi gojenčevega razvijanja in izobraževanja na podlagi mišljenske tvarine in s pomočjo koncentracije in formalnih stopenj. Ta špekulativni sistem pa ni obveljal, nastopilo je na pedagoškem polju modernejša naziranje, ki so mu gladili pot Fröhlich, Wandt, Linde in dr. in ki mu je glavni zastopnik Hildebrand, s katerim se začenja nova doba v pedagoški vedi. Po nazorih teh modernih pedagogov nima pedagogika od empirske in špekulativne psihologije nobenega haska, pač pa obratno. Zato se bojujejo tudi proti formalnim stopnjam, poudarjajo pa važnost nazornega nauka in obrazovanja fantazije, srea in volje kot glavnih pogojev uspešnega vzgojnega pouka. Vzgoja je umet-

nost in ne slovi na znanosti. Pedagog je podoben pesniku; čim več talentov jima je Bog dal, tem bolje uspeva njuno delo. Za to umetnost je treba pravega poklica. Kakor pa je treba, da se pesnik seznani s poetiko, da si ga sama še ne vsposoblja za umetnika, tako naj tudi učitelj študira metodiko, ki pa ga sama še ne usposobi za pravega pedagoga. Pač je splošna znanstvena izobrazba za učitelja neobhodno potrebna, ne tako metodiška, ker so dostikrat neumevani psihološki zakoni in formalne stopnje več ali manj balast za pravega učitelja. Zato zavračajo moderni pedagogi pretiravano postopanje po formalnih stopnjah, zagovarjajo pa znanstveno pripravo. Drugače bi značila metoda v šoli neki amerikanizem, češ, le veda je moč, srce in volja pa nič ne veljata. Herbartijanizem se je na Nemškem že zdavna preživel. Dandanes ga zastopajo le še Reinova šola v Jeni in nekateri Reinovi pristaši po tujih državah, ki pa so bili izvečine slušatelji jenskih pedagoških tečajev. Zato se je tembolj čuditi, zakaj naj bi se zdaj, ko se je izvršil na Nemškem preobrat, pri nas še strašilo s Herbartovstvom zlasti starejše učiteljstvo, ki so tudi učitelji po poklicu. Tudi današnja biološka metoda v prirodoznanstvu utegne postati zlato tele, okoli katerega se bo plesalo, da bo presedalo. Ako se otresemo Herbartijanizma in njegove metodiške navlake, pridejo do večje veljave vzgojna načela Stritarja, Erjavca i. dr., potem bo treba temeljito preustrojiti tudi naše ljudskošolske knjige, zlasti berila.

G. predsednik je zahvalil g. predavatelja za interesantni govor, da si ni zadovoljen z vsemi izvajanjem, poudarjajoč, da vsa metodika vendarle ni pogrešena, ker potem bi ne bilo treba učiteljskih, in ker vsak šolnik tudi ni rojen umetnik, ampak mu je treba navodil in zgledov, da se more nadalje izobraževati. Važno pa je, da se je sprožilo tudi pri nas to prepozno vprašanje, o katerem naj se razpravlja zgolj stvarno. Zato obeta o tem stvarno debato na drugem mestu.

III. Tajnikovo poročilo.

Tajnik g. Franc Gabršek je poročal o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ v drugi triletni upravni dobi, t. j. v letih 1904., 1905. in 1906. tako-le:

1. Drugi občni zbor „Slovenske Šolske Matice“ je bil dne 27. decembra 1903 v Mestnem domu v Ljubljani.

Na tem zboru je bil za triletno upravno dobo 1904—1906 izvoljen naslednji odbor:

Predsednikom Henrik Schreiner, c. kr. učiteljski ravnatelj v Mariboru;

odborniki, in sicer:

za Kranjsko: Jakob Dimnik, nadučitelj, Franc Gabršek, nadučitelj, Franc Hubad, c. kr. deželni šolski nadzornik, in Andrej Senekovič, c. kr. gimnazijski ravnatelj, vsi iz Ljubljane;

za Stajersko: dr. Janko Bezjak, c. kr. učiteljski profesor in okrajni šolski nadzornik v Mariboru (zdaj šolski svetnik in c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani), in Vekoslav Strmšek, nadučitelj na Medvedjem selu;

Za Primorsko in Koroško: Viktor Bežek, c. kr. učiteljski profesor v Gorici (zdaj c. kr. učiteljski ravnatelj v Kopru), in Franc Finžgar, c. kr. učiteljski profesor in okrajni šolski nadzornik v Gorici.

Za odborniške namestnike so bili izvoljeni, in sicer: za Kranjsko: dr. Fran Ilešič, c. kr. učiteljski profesor v Ljubljani;

za Stajersko: Josip Mešiček, nadučitelj v Sevnici;

za Primorsko in Koroško: Josip Apih, c. kr. učiteljski profesor v Celovcu

Računskimi presojevalci so se izvolili: Ivan Krulac, c. kr. vadniški učitelj, Ivan Macher, c. kr. učiteljski (zdaj gimnazijski)

profesor, in dr. Ivan Svetina, c. kr. gimnazijski profesor, vsi iz Ljubljane.

Ta odbor so je osnoval takoj po zborovanju dne 27. decembra 1903. tako-le:

podpredsednik: Franc Hubad;

tajnik: Franc Gabršek;

blagajnik: Andrej Senekovič;

knjižničar: Jakob Dimnik.

Uredniki društvenih objav so bili v tej dobi: dr. Janko Bezjak, Viktor Bežek, dr. Fran Ilešič, Henrik Schreiner in dr. Josip Tominšek.

Odborovo delovanje je obseglo tudi v tej dobi razen drugih poslov zlasti prirejanje in razpošiljanje knjig, pridobivanje novih članov, pobiranje letnine in ustanovnine, nastavljanje poverjenikov, predavanje in razno dopisovanje, ki sta ga opravljala predvsem predsednik in tajnik.

O vseh važnejših stvareh je sklepal odbor zborni v svojih sejah, ki jih je imel 9 (prvi upravni dobi 13), in sicer dne: 27/12. 1903, 13/2. 1904, 29/5. 1904, 12/2. 1905, 2/9. 1905, 28/12. 1905, 22/4. 1906, 28/10. 1906 in 27/12. 1906.

2. V letih 1904—1906 je izdalo društvo 12 knjig, oziroma snopičev na 100³/₄ tiskaneh poleh v 30.000 iztisih in sicer:

1. Pedagoški Letopis, IV., V. in VI. zvezek, 14 + 8¹/₄ + 12¹/₈ tiskane pole, vsakega v 2500 iztisih;

2. Učne slike k berilom v Čitanki, II. del, in v Drugem berilu, II. del, 2. in 3. snopič (konec II. dela), 11¹/₂ + 5¹/₂ pole, po 2500 iztisov;

3. Zgodovinsko učno snov za ljudske šole, 4., 5. in 6. snopič (konec), spisala J. Apih in dr. M. Potočnik, 8³/₄ + 11¹/₈ + 4 pole, v 2000 + 2500 + 2500 iztisov;

4. Nazorni nauk za prvo šolsko leto, 1. in 2. snopič (konec), spisal Gabriel Majcen, 4¹/₄ + 5¹/₂ pole, po 2500 iztisov;

5. Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli, 1. snopič, spisal dr. J. Bezjak, 6¹/₄ pole v 3000 iztisih;

6. Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli, spisal Hinko Družović, 9¹/₂ pole, v 2500 iztisih.

Te knjige so izšle, in sicer 3 za l. 1904. meseca marca 1905, 4 za l. 1905. meseca januarja 1906, 5 za l. 1906. koncem decembra 1906, in jih prejmo društveniki takoj po Novem letu, ker so že dovršene.

V primeri s prejšnjo upravno dobo se je v drugem triletnem letu več izdalo: 2 knjigi, 14³/₄ tiskane pole in 13.000 iztisov.

Vse to duševno blago so prejeli društveniki za 12 K. V zalogi je pa še dokaj prejšnjih knjig. Novi člani jih sicer pridno naročajo, da si izpolnijo knjižnico, vendar bi bilo želeli, da se razprodaja pospeši in založba zmanjša, ker nimamo še lastnih prostorov za shranjevanje teh knjig. Razprodani so Pedagoški Letopisi, IV., V. in VI. zvezek.

Da se hitreje razpečajo prejšnje knjige, je sklenil odbor, da se oddajajo znanprej stalnim članom tudi prejšnji celotni letniki, za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige in snopiče pa dobivajo člani in učiteljski doslej za polovično tržno ceno. Odbor je tudi sklenil, da dobe učiteljski, ki pristopijo k „Slovenski Šolski Matici“, knjige za polovično letnino, t. j. za 2 K. Tudi „Navodila“ k I. zvezku Črnivčeve „Računice za obče ljudske šole“ je odbor znižal ceno na 1 K, ker se je dozdal te knjige še malo razpečalo.

Knjige so tiskale one tiskarne, ki so potom natečaja stavile najugodnejše pogoje, in sicer:

Blasnika J. nasledniki v Ljubljani: Pedagoški Letopis, IV., V. in VI. zvezek;

Hribar Dragotin v Ljubljani: Učne slike, II. del, 2. in 3. snopič, Nazorni nauk, 1. in 2. snopič;

Slatnar Anton v Kamniku: Zgodovinsko učno snov, 4., 5. in 6. snopič;

Učiteljska tiskarna v Ljubljani: Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika, 1. snopič, in Posebno ukoslovje petja.

Vse knjige razen Hribarjevih je vezal Ivan Bonač v Ljubljani, ki je oskrboval tudi razpošiljevanje knjig v večjih zavojih, manjše pošiljatve je oskrboval tajnik sam.

Odbor je l. 1905. izdal in založil s primernimi okraski opremljeni „Spominski list“ za učence, oziroma učenke, ki zapuščajo šolo, v obliki 44,5 × 34 cm, po 12 h, 100 izvodov 10 K. Na željo se natisne tudi ime dotične šole. Ti listi se pridno naročajo. Založilo se jih je 5000 + 5000.

V pospeševanje hitrejšega razpečavanja teh listov je prosil odbor okrajne šolske nadzornike, da jih priporočajo šolskim vodstvom v nakup. V isti namen je prosil odbor c. kr. šolske svete v Gradcu, Ljubljani in Trstu za dovoljenje, da uporabljajo šolska vodstva te liste kot uradne tiskovine. C. kr. deželni šolski svet v Ljubljani je odgovoril, da je opozoril vsa okrajna šolska oblastva nanje.

3. Za izdajanje društvenih knjig je potrebovala Matica izdatne podpore. To je našla v prvi vrsti pri svojih članih, katerih je bilo:

1904. l. 1424 (med temi 29 ustanovnikov),

1905. l. 1482 „ „ 32 „

1906. l. 1548 „ „ 33 „

Letos se je število Matičarjev v primeri z lanskim letom pomnožilo za 66 in v primeri s predlanskim za 124. Vobče pa je poskočilo število članov v drugem triletju za 204.

To je lep napredek, ki pa še ne sme pomeniti viška, ampak se nadajamo, da se bo število članov v prihodnje še povečalo.

4. Največ so k temu napredku pripomogli gg. poverjeniki in gđ. poverjenice.

Vseh poverjeništev je bilo 55, in sicer na Koroškem 1, na Kranjskem 16, na Goriškem 8, v Istri 2, v Trstu 1, na Štajerskem 26, na Dunaju 1. Nove poverjenike so dobili okraji: Cerkljica—Logatec—Lož (sodiški okraji), Idrija (sodiški okraj), Litija, Novo mesto, Gorica (mesto), Tolmin (sodiški okraj), Pazin, Ptuj (levi dravski breg), Rogatec in Koper.

Novi poverjeništvu sta osnovali: za sodiški okraj Komen in za Maribor-okolico (levi dravski breg).

Opustila so se naslednja poverjenišтва: za sodiška okraja Trebnje in Žužemberk, ki sta se priklopili poverjeništvu za šolski okraj Novo mesto, in za mesto Kranj, ki se je spojilo s poverjeništvom za šolski okraj Kranj.

Mnogo poverjenikov je prav uspešno delovalo in privabilo domala vse tovariše in tovarišice svojega okrožja v Matičin krog. Pričakovati je, da jih posnemajo tudi drugi, tako da se bodo zbrali v kratkem vsi učitelji in učiteljice v našem krogu in da postanejo vse naše šole in učiteljske knjižnice če ne ustanovni, pa vsaj letni člani, in slednjič, da nam priskočijo na pomoč še več drugih izobraževcev in zavodov.

5. Naše delovanje je zasnovano na zelo širni podlagi, zato potrebujemo obilo denarnih sredstev. S samo članarino ne bi mogli poravnati vseh stroškov, zato je bilo treba iskati še drugih dohodkov. V ta namen se je obrnil odbor s prošnjo za denarno pomoč na deželni zbor kranjski, na c. kr. naučno ministerstvo in na vse slovenske posojilnice in hranilnice. Deželni odbor kranjski še ni rešil prošnje, c. kr. naučno ministerstvo je na prvo prošnjo kupilo po 40 iztisov knjig iz l. 1901. in 1902.,

druge prošnje za podporo za l. 1903. in 1904. pa še ni rešilo. Izmed posojilnic in hranilnic so nekatere pristopile k društvu kot ustanovnice ali letnice, ali pa so naročile knjige. Nekaj jih je darovalo društvu večje vsote, n. pr.:

1. Posojilnica v Mariboru 50.— K
2. Južnoštajerska hranilnica v Celju za knjige . . . 24.40 „
3. Posojilnica v Šmarju pri Jelšah 30.— + 30.— + 30.— „
4. Savinska posojilnica v Žaleu 10.— + 10.— „
5. Okrajna posojilnica v Ljutomeru 20.— + 20.— „

Posojilnica v Franu je plačala vstanovnino za ondotno ljudsko šolo, Južnoštajerska hranilnica v Celju in Hranilnica in posojilnica v Tolminu pa sta postali vstanovnici.

Hvala jim!

Največ bi se dalo pri naših denarnih zavodih storiti za Matico z osebnim vplivanjem na dotične odbornike. Za to pa imajo največ prilike poverjeniki in drugi društveniki, ki so večkrat v najožji dotiki z njimi. Pravtako bi se lahko pridobili imovitejši rodoljubi i. dr. za naše društvo. Le s skupnim delom bo moči društveno nalogo povoljno vršiti.

6. Matica je storila potrebne korake zaradi knjižne zveze s slovanskimi in nekaterimi nemškimi društvi ter jim pošilja svoje publikacije, toda le malo se jih je odzvalo in poslalo Matici svoje knjige.

Knjige so se pošiljale v oceno vsem slovanskim in nekaterim nemškimi šolskim listom.

Svoje knjige je podarila Matica nekaterim slovenskim društvom in učiteljskim ter prejela zanje zahvalo.

S „Hrvatskim pedagoško-književnim zborom“ v Zagrebu je „Slovenska Šolska Matica“ v tesnejši zvezi medsebojnega zamenjavanja vsakoletnih publikacij pod pogojem, ki so bili odobreni že na zadnjem običnem zboru, namreč da plača dotični društvenik razen društvenine svojega društva polovico letnega doneska bratskega društva, torej naši člani po 1 K za hrvaške knjige in hrvaški člani po 2 K za naše knjige.

Pri „Hrv. ped.-književnem zboru“ je bilo naših članov:

1903. l. 76, 1904. l. 137 + 3, 1905. l. 126 + 2, 1906. l. 146.

Hrvaških članov je bilo pri „Slovenski Šolski Matici“:

1903. l. 50, 1904. l. 25, 1905. l. 33, za l. 1906. pa še niso naznanjeni.

Odbor je dalje sklenil, da stopi „Slovenska Šolska Matica“ v zvezo z „Društvom slovenskih profesorjev“ v Ljubljani tako, da prevzame „Slovenska Šolska Matica“ izdajanje popularno-znanstvene knjižnice kot društvene knjige in sicer začetkoma po 1 zvezek na leto. „Društvo slovenskih profesorjev“ pa bo skrbelo za rokopis in redakcijo. Vsebinsko bo določal poseben odsek, ob-toječ iz 3 Matičinih in 3 članov „Društva slovenskih profesorjev“. Dalje prevzame „Slovenska Šolska Matica“ v založništvo komentiranih šolskih klasikov, njih redakcijo pa „Društvo slovenskih profesorjev“. Ti klasiki se bodo prodajali članom „Slovenske Šolske Matice“ za polovično tržno ceno.

Svojim pisateljem plačuje Matica po 40 K od tiskane pole; uradniki dobivajo po 15—30 K od pole, tajnik za poslovanje in za razpošiljanje knjig 150 K, blagajnik 100 K.

7. Matica je prirejala tudi v tej dobi pedagoška predavanja.

Predavali so:

1. Viktor Bežek: na dan II. običnega zbora dne 27/12. 1903. v Mestnem domu v Ljubljani o „razvijajočem spodbujajočem pouku“ in danes tukaj o „prirodni pedagogiki“.

2. Henrik Schreiner 5krat: dne 15/7. 1904. v Mariboru, 18/7. 1904. v Rogateu, 19/7. 1904. v Ptuj, 20/7. 1904. pri Veliki Nedelji in 22/7. 1904. v Ljutomeru: a) Kako naj se izvede duševna analiza. b) O spisu v ljudski šoli; dne 25/4. 1905 v Učiteljskem društvu za celjski in laški okraj o „bakterijah“;

dne 27/12. 1905. na roditeljskem večeru „Splošnega slovenskega ženskega društva“ v Mestnem domu v Ljubljani o „otroških igrah in vzgoji“.

3. Franc Finžgar: o „brezžičnem brzojavu“ s poizkusi dne 31/1. 1906. v Gorici v Učiteljskem društvu za goriški okraj in dne 5/4. 1906. v Kanalu v podružnici tega društva;

4. dr. J. Bezjak: a) o „estetiškem deklamovanju v ljudski šoli“ dne 25/4. 1906. v Ptujem učiteljskem društvu in dne 3/5. 1906. v Učiteljskem društvu za mariborsko okolico, b) o „Kernovi teoriji o stavku ter njenem pomenu za stavkovo analizo“ dne 10/5. 1906. v Ljutomerskem in Ormoškem učiteljskem društvu.

S tem sem vam podal površno sliko odborovega delovanja v drugi upravni dobi. Iz teh podatkov razvidite, da se je odbor kolikor največ možno trudil, da bi zadostil prevzeti nalogi. V koliko je izvršil to nalogo, o tem naj sodijo danes častiti društveniki sami.

8. Mnogo dela pa nas še čaka. Treba bo izdati še učno snov za ostale predmete, vzgojeslovje, ukoslovje, zgodovinsko pedagogiko, čitanke za učiteljske, Slovensko slovnico za ljudske in meščanske šole, metodiške knjige za ostale učne predmete, knjige za nadaljevalne šole, pouk o prvi pomoči pri nezgodah, realno knjigo za učence, kužnico za mladino, etimološki, sinonimski in frazeološki slovar itd. Treba bo nove izdaje Waldrich-Erjavčeve „Somatologije“ in posredovanja med „Lehrmittelcentralo“ in našimi šolami. Skrbeti bo za posebno knjigo za starše „o domači vzgoji“, morda v zvezi z družbo sv. Mohorja. Matica je pripravljena sodelovati pri končni ureditvi slovenskega pravopisa. V kratkem se namerava izdati slovenski prevod H. Trunkovega „Pisma za starše“, za katerega ima Matica že avtorjevo dovoljenje in zagotovilo c. kr. deželni šolskih svetov v Gradcu, Ljubljani in Trstu, da bodo priporočali ta prevod podrejenim šolskim oblastvom. Čakamo le še rešitve prošnje na c. kr. naučno ministrstvo za denarno podporo.

Dela bo torej imel novi odbor na vse strani dovolj. Dal Bog, da bi se vse srečno izvršilo!

Občni zbor je vzel to poročilo odobrilno na znanje.

IV. Blagajnikovo poročilo.

O denarni upravi je poročal blagajnik, g. Andrej Senekovič, kakor sledi:

A. Računski sklep

Za III. upravno dobo (solarno leto 1903, t. j. za čas od 16. junija 1903. do 6. aprila 1904.)

D o h o d k i			K	h	T r o š k i			K	h
1	Udnina:				1	Primanjkljaj iz II. upravne dobe . . .	288	03	
	od 59 udov za l. 1902. K 236.—				2	Vnanjim odbornikom potnina k sejam			
	„ 1324 „ „ 1903. „ 5296.—					(§ 15. društvenih pravil)	177	—	
	„ 72 „ „ 1904. „ 288.—	5820	—		3	Tisk društvenih knjig	3035	80	
2	Za prodane knjige	153	08		4	Vezava in razpošiljava knjig	461	77	
3	Darila	110	40		5	Nagrade pisateljem	2010	25	
4	Obresti začasno naloženega denarja . .	31	40		6	Drugi upravni troški	129	65	
					7	Blagajniški preostanek dne 6. aprila 1904	12	38	
			6114	88				6114	88

Ustanovnina:

Do 16. junija 1903. je bilo vplačanih K 982.—
 Leta 1903. od 16. junija do 6. aprila 1904 vplačanih 271.—
 Vsota K 1253.—

V Ljubljani, dne 6. aprila 1904.

Andrej Senekovič l. r.,
 blagajnik.

B. Računski sklep

za IV. upravno dobo (solarno leto 1904. t. j. za čas od 7. aprila 1904. do 15. aprila 1905.)

D o h o d k i				T r o š k i			
		K	h			K	h
1	Prebitek iz III. upravne dobe	12	38	1	Vnanjim odbornikom potnina k sejam (§ 15. društvenih pravil)	101	50
2	Udnina: od 1340 udov za l. 1904. K 5360.—			2	Tisk knjig za l. 1904.	2965	60
	3 " " " 1905. " 12.—	5372	—	3	Vezava in razpošiljava knjig	447	84
3	Za prodane knjige	631	04	4	Nagrade pisateljem	1956	—
4	Darila	110	—	5	Razne tiskovine	14	40
5	10 članov „Hrvatskega pedagoško-književnega zbora“ za leto 1903. in 1904.	100	—	6	Upravni troški (poštne, nagrade tajniku in blagajniku i. dr.)	300	13
6	Obresti od začasno naloženega denarja .	33	20	7	Blagajniški prebitek dne 15. aprila 1905.	473	15
		6258	62			6258	62

Ustanovnina:

Do 7. aprila je bilo vplačanih	K 1253.—
V IV. upravni dobi "	391.—
Vsota	K 1644.—

V Ljubljani, dne 15. aprila 1905.

Andrej Senekovič l. r.,
blagajnik.

C. Računski sklep

za V. upravno dobo (solarno leto 1905. t. j. za čas od 16. aprila 1905. do 14. marca 1906.)

D o h o d k i				T r o š k i			
		K	h			K	h
1	Prebitek iz IV. upravne dobe	473	15	1	Vnanjim odbornikom potnina k sejam (§ 15. društvenih pravil)	100	80
2	Udnina: od 1456 udov za l. 1905 K 5824.—			2	Tisk knjig za leto 1905	2712	90
	3 naročn. " " 1905 " 6.—			3	Vezava in razpošiljava knjig	443	60
	74 udov " " 1906 " 296.—	6126	—	4	Nagrade pisateljem	1906	88
3	Za prodane knjige	293	90	5	Upravni troški (poštne, nagrade tajniku in blagajniku i. dr.)	310	32
4	Darila	84	—	6	Blagajniški prebitek dne 14. marca 1906.	1698	23
5	Obresti od začasno naloženega denarja .	195	68			7172	73
		7172	73				

Ustanovnina:

Do 15. aprila 1905. je bilo vplačanih	K 1644.—
Od 16. aprila 1905. do 14. marca 1906. je bilo vplačanih "	213 56
Vsota	K 1857 56

V Ljubljani, dne 14. marca 1906.

Andrej Senekovič l. r.,
blagajnik.

Č. Dohodki do 27. decembra 1906.

Prebitek	1698-23 K
1351 udov à 4 K	5404— „
2 uda za 1907	8— „
89 udov à 2 K	178— „
Prodane knjige	330-81 „
Darila	60— „
	7679-04 K
izplačano	699-24 „
gotovina	6979-80 K

D. Spominski listi.

Drag. Hribar natisnil 10.000 izvodov 500 K.

Razprodanih je izvodov:

za dečke	3623
„ deklice	3477
	7100

Doslej znaša čisti dobiček 154-63 K.

(Računi pregledani, dne 5. decembra 1906.)

E. Navodilo k Črnivčevi računi.

Tisk in nagrada pisatelju sta stala . . . 640-33 K

Za doslej prodane izvode prejelo . . . 344-64 „

primankljaj . . . 295-69 K

To poročilo je vzel občni zbor odobrilno na znanje.

Andrej Senekovič l. r.
blagajnik.

V. Odobrenje računov.

V imenu računskih presojevalcev je poročal g. prof. Ivan Macher, da so vsi računi v najlepšem redu, zato se na njegov predlog odobre. Na predlog g. predsednika se je izrekla g. blagajniku zahvala za utrudljivo in vestno poslovanje.

VI. Določitev nagrad.

Na predlog g. predsednika se je sklenilo, da se bodo plačevale tudi zanaprej nagrade vobče tako kakor dozdaj. Odbor pa se je pooblastil, da sme izplačevati za težje spise tudi višje nagrade.

VII. Proračun.

Glede proračuna za prihodnja tri leta se je sklenilo, da se je odboru ravnati po vsakokratnem denarnem stanju. Izdaja naj se po 30—36 tiskanih pol na leto.

VIII. Poslovnik.

Na predlog g. Al. Strmška se je en bloc odobril in sprejel ves poslovnik, kakor so ga imeli društveniki tiskanega v rokah. Na željo g. dr. Jak. Žmavca se bodo občni zbori tudi dva dni poprej razglašali po časopisih.

IX. Volitve.

Na predlog g. Ign. Križmana so se vršile volitve per acclamationem.

a) Predsednikom je bil izvoljen g. ravnatelj Henrich Schreiner, odborniki pa:

za Kranjsko: g. šolski svetnik in prof. dr. Janko Bezjak, g. nadučitelj Jakob Dimnik, g. nadučitelj Franc Gabršek in g. ravnatelj Andrej Senekovič;

za Štajersko: g. vadm. učitelj Hinko Druzovič in g. nadučitelj Alojzij Strmšek;

za Primorsko in Koroško: g. ravnatelj Viktor Bežek in g. prof. in okr. šolski nadzornik Franc Finžgar.

b) Odborniki so bili izvoljeni: za Kranjsko g. profesor dr. Fran Ilešič, za Štajersko g. nadučitelj Josip Mešiček in za Primorsko in Koroško g. prof. Josip Apih.

c) Računskimi presojevalci so se izvolili: g. vadm. učitelj Ivan Krulec, g. prof. Ivan Macher in g. prof. dr. Ivan Svetina.

X. Nasveti.

G. predsednik je naznanil, da odboru ni došel v določenem času noben samostalni predlog.

Z dovoljenjem občnega zbora stavi na to g. nadučitelj Franc Luznar kratkim potom samostalni predlog, da naj daje zanaprej „Slovenska Šolska Matica“ vse svoje knjige tiskati v Učiteljski tiskarni, ki se je v kratkem času tako lepo razvila. Tudi šteje Matica med svojimi člani izvečine le učitelje in učiteljice.

Proti temu predlogu govori g. nadučitelj Alojzij Strmšek, iz tehniških razlogov, da si je drugače velik prijatelj Učiteljske tiskarne, ker ima tiskarna preobilo dela. Ko bi se vezale odboru roke, se bo izdajanje knjig zakasnilo. Pač pa je za to, da se je v prvi vrsti ozirati na to tiskarno, kolikor bo možno.

Tega mnenja je bil tudi g. predsednik, ki je želel, naj bi se odboru ne vezale roke, zakaj rokopisi so navadno pripravljeni za tisk šele zadnje mesece, in po tem bi ena sama tiskarna iztežka zmagala vse delo o pravem času.

Gg. nadučitelji Janko Toman, Lovro Perko in Jak. Dimnik so zagovarjali Luznarjev predlog, če tudi bi knjige ne izšle pravočasno.

G. prof. dr. Jakob Žmavec pa je pojasnjeval, da je „Slovenska Šolska Matica“ vseslovensko društvo, obsegajoč člane iz raznih slojev; zato ne kaže, da bi si zajezili pot do teh stanov. Naj se odbor ne sili na tesnosrčno stališče, ampak treba nam je v tem oziru širjega in tolerantnejšega obzorja, da bo vplivala Matica blažilno na vse sloje. Tudi je za to, da izidejo knjige pravočasno.

G. prof. dr. Fran Ilešič stavi in utemeljuje nato poslednji posredovalni predlog:

„Odboru „Slovenske Šolske Matice“ se naroča, naj vsako leto stopi v dogovor z „Učiteljsko tiskarno“, da ta oskrbi po možnosti tisk vseh knjig; kar pa jih Učiteljska tiskarna ne bo zmogla, te naj se oddajo drugim tiskarnam.“

Temu predlogu se je akomodiral g. Fr. Luznar. Nato je bil Ilešičev predlog soglasno sprejet.

XI. Sklep.

H koncu je predsednik zahvaljeval poročevalce za temeljita poročila in vse navzočne društvenike za vztrajno zanimanje pri razpravah ter je zaključil zborovanje ob 1/2 5 popoldne.

* * *

Prijateljski sestanek.

Istega dne zvečer so se zbrali zborovalke in zborovalci k prijateljskemu sestanku v hotelu „Južni kolodvor“. Vsi prostori so bili polni. Igrala je godba in glasilo se je petje. Vladovala je živahna veselost.

Gosp. dr. Fr. Ilešič je privedel v našo sredo odposlance društva hrvaških profesorjev, ki so prišli na zborovanje društva slovenskih profesorjev, vršeče se drugi dan. Prišli so gospodje dr. Hoič, ravnatelj iz Zagreba, prof. Pinter iz Zagreba ter profesorja Frankole in Novljan iz Pazina. Slovenskih

profesorjev ni bilo. Zato pa smo toliko srčnejše pozdravljali Hrvate, ki jih je prva pot v Ljubljano dovela v krog ljudskošolskega učiteljstva. Izgovorjenih je bilo več navdušenih napitnic. Presrčne ovacije smo priredili zlasti g. prof. dr. Ilešiču, ki deluje z neumorno vztrajnostjo in z idealnim navdušenjem za kulturno edinstvo Jugoslovancev.

Tako smo koristno delo vsega dneva zaključili s prijetnim razvedrilom.

Čudna logika.

△ Sicer zatrjujejo v vseh političkih niansah, da je svetovni katolicizem vsem narodom enako pravičen. Morda verujejo v ta nauk oni kratkovidneži, katerih politički pregled ne seže dlje, kakor daleč jim sega njihov nos.

Vzemimo torej dejstvo, da je to dokazana istina, le pojmimo ne moremo, zakaj se tega dejstva ne zaveda v resnici ves politikujoči katolicizem, kadar nastopa v javnosti, in da si ne uravnava svetovni katolicizem, ki ima vendar eden in isti smoter v vsem svojem delovanju, po principu enakopravnosti svoje javno delovanje.

Vrlo zanimiva je bila ravno debata v nemškem državnem zboru povodom znane interpelacije poljskih poslancev o šolskem štrajku na Poznanjskem.

Glavni govornik katoliškega centra, Glowatski, je vsestransko dokazoval o svojem govoru, da klerus zahteva odločno, da se mora poučevati verouk v poljskih šolah v poljščini. So-li bile te besede govorjene iz prepričanja ali le zaradi lepšega, prepuščamo sodbi javnosti.

A oglejmo si dalje glavno torišče avstrijskega katolicizma — metropolo Dunaj. Tu gospoduje uzor katolika, znani dr. Lueger, mož, ki slovi daleč po svetu kot najpopolnejši, najpravičnejši mož. Ta dežela je dobila pred kratkim za deželnega maršala tudi moža, ki slovi takisto kot mož-uzornik.

A ravno ta dežela je sprejela v svoji zbornici znani leks Kolisko, ki pa zaradi čudovite modrosti in čudovite pravičnosti avstrijske vlade še ni dobil najvišjega potrdila.

Oglejmo si tedaj Luegerjevo pravičnost, ki jo občutijo ravno dunajski Čehi. Tu navajamo le nekaj suhih uradnih števil.

„Statistik der allgemeinen Volksschulen und Bürgerschulen“ v Avstriji izkazuje v l. 1900 na Dunaju 43 dečkov in 80 deklic, ki znajo le češki, poleg tega pa biva tu še 6663 dečkov in 8951 deklic, ki govorijo češki in „nemški“ jezik; skupno je torej 15.614 otrok, ki jim ne nudi pravicoljubni katoličan dr. Lueger ni ene šole s češkim učnim jezikom in ne ene šole s češko-nemškim učnim jezikom. Ti češki otroci so torej na tisti stopnji kakor poljski na Nemškem.

Notorično znano je dalje, da so večinoma vse takozvane samostanske šole osnovane tako, da služijo germanizatorskim namenom, t. j. da se pouk na vseh teh šolah vrši v nemščini.

Namen je tu čisto prozoren. Samostanske šole delujejo na to, da odtuje ženski naraščaj od takozvane slovanske ideje, zakaj večina narodov, ki se zavzemajo za slovansko idejo, je pravoslavna; in to ni identično s katolicizmom.

Navesti hočemo le malo, malo dokazov. V 3. listu „Čechische revue“ čitamo na strani 237 sledeče: „Außerdem blühen in Böhmen über 20 Klosterschulen meistens mit deutscher Unterrichtssprache, die von čechischen Töchtern fleißig besucht werden.“ (Članek obdeluje namreč reformo dekliške izobrazbe na Češkem.)

Oglejmo si sledujoč samo kranjske samostanske šole! Tu so sledeče samostanske šole z nemškim učnim jezikom.

1. Notranja dekliška meščanska šola v Ljubljani.
2. Notranja dekliška meščanska šola v Škofji Loki.
3. Mešana petrazrednica usmiljenih sestra v Kočevju.
4. Notranja petrazredna dekliška šola Uršulink v Škofji Loki.

Z nemškim in slovenskim učnim jezikom imamo notranjo dekliško petrazrednico Uršulink v Ljubljani.

Menda vse te šole pohajajo edino le otroci nemških staršev, zakaj drugače je pač nesmisel, ako sprejemajo te šole otroke slovenskih staršev.

Hic Rhodus!

Svetovno znano je ono žalostno dejstvo, kako lahkega srca je podala „Slovanska zveza“ v državnem zboru slovenske Korošce nenasišnemu nemškemu molohu po principu: Čim prej se ponemčijo Slovenci, tem prej pride katolicizem do svojega smotra!

In kako malo, lahko rečemo, nič odpora ni našla vlada pri ravnotej „Slovanski zvezi“, ko je darovala peščici priseljenih puljskih Nemcev nad 140.000 kron v šolske namene.

Namen posvečuje sredstvo!

Dokazov je menda dovolj!

Sicer vemo, da nas bodo hoteli prevpiti, da je to le prav slab dokaz, kako ponemčuje katolicizem druge narode in da je ravno katolicizem enako pravičen vsem narodom.

Nas ne prepriča prazna beseda, temveč videti hočemo fakta, istinita fakta!

Dokler pa teh ne vidimo, dotlej prav mirne vesti lahko trdimo, da živimo v dobi pouličnega kričačstva.

Slovenski učitelji na Štajerskem,

dne 2. februarja t. l. vsi v Gradec!

Sad ljulike.

Besede mičejo — zgledi pa vlečejo. Izkušnja nas uči, da najdejo slabi zgledi več posnemalcev nego dobri. Kranjski dež. zbor je dal lani osorej prav slab zgled, ki bo mogoče našel tudi posnemalcev. Za lanske železniške rezistence so se čule opazke nekaterih sebičnežev, da bi se na sličen način dalo hitro ustreči željam poštnih uradnikov. Vendar se ta misel ni upala v javnost, ker bi bila gotovo le v škodo gibanju ter bi upravičeno našla velikanski odpor solidarno združenih, za izboljšanje se vojskojočih poštnih uslužbencev.

V letošnjem jesenskem zasedanju hrvaškega sabora pa se je pokazalo, da so šli tudi naši sosedni bratje v šolo k dr. Šušteršiču. 25. novembra se je v hrvaškem saboru slišal predlog, naj bi se pri bodočem povišanju učit. plač zaradi pomanjkanja sredstev več dalo tistim učiteljem, ki so družinski očetje in več potrebujejo. Tu bi bile seveda v prvi vrsti zapostavljene učiteljice. No pa tudi učitelji samci bi poizkusili — kakor so letos kranjski samski kolegi — kako bridko dé, ako se delavca ne loči pri delu — pač pa pri jelu!

„Udruga učiteljica kraljevina Hrvatske i Slavonije“ je storila seveda precej potrebne korake, da odvrne nameravano krivico. Kranjske učiteljice jim iz srea želimo k temu koraku popolen uspeh. Seveda pri tem koraku „Udruga“ ni noben hrvaški učitelj rekel, da hočejo njih kolegice iti svoja pota,